

WANDELPUZZELTOCHT

Elburg

Bottermuseum - Touwslagerij Deetman - Vischpoort - Nationaal Orgelmuseum - Grote of Sint Nicolaaskerk - Museum Sjoel - Sint Agnietenklooster en nog veel meer!

Afstand: 3½ km

Wandelpuzzeltocht door Elburg

Welkom in het historische vissersstadje aan het Veluwe- en Drontermeer!

- In deze wandelpuzzeltocht van circa 3½ km worden 28 multiple choice vragen gesteld over allerlei interessante bezienswaardigheden die je op je route door Elburg zult tegenkomen. De antwoorden op deze vragen zijn soms eenvoudig te vinden op informatieborden die vlakbij - of tegen de gevel van - de desbetreffende bezienswaardigheid zijn aangebracht. Er zijn echter ook een aantal vragen die je niet zo maar 1-2-3 kunt beantwoorden. Hierbij is het de bedoeling dat je de bezienswaardigheid of attractie daadwerkelijk bezoekt óf raad vraagt bij de VVV c.q. de plaatselijke bevolking. Uiteraard staat het je vrij om het internet te raadplegen. Kortom: Aan jou de keuze hoe je de puzzeltocht maakt!
- Het is niet noodzakelijk om de wandelpuzzeltocht vanaf vraag 1 te doorlopen. Je bepaalt zelf bij welke vraag je wilt beginnen;
- In de puzzel kom je achter de antwoorden bij vraag 15 t/m 28 de volgende notatie tegen: A<getal> -> P<getal>. Voorbeeld: A3 -> P7. Dit betekent dat de letter achter het antwoord op vraag 3 de 7^e letter vormt van de oplossing van deze wandelpuzzeltocht (NB: De letter "A" staat voor "Antwoord", de "P" voor "Positie");
- De tocht kan het beste in de periode april t/m half oktober worden gemaakt. De kans dat alle toeristische voorzieningen open zijn, is dan het grootst.
- Alle antwoorden van deze wandelpuzzeltocht kun je terugvinden op: <https://www.puzzeltochtonline.nl/wandelpuzzeltochten/nederland/gelderland/elburg/antwoorden>
- Heb je vragen over deze wandelpuzzeltocht? Laat het ons weten via: info@puzzeltochtonline.nl.
- We wensen je veel plezier toe bij het maken van deze wandelpuzzeltocht!

Belduna

Legenda

Routebeschrijving puzzeltocht

Toeristische achtergrondinformatie

Colofon

Tekst, fotografie en vormgeving:

Marco Durieux

Copyright puzzeltocht:

©2019-2022 Belduna

We beginnen onze toeristische puzzeltocht op parkeerplaats "De Oude Vos". Deze bevindt zich aan de westzijde van de vesting. Vanaf deze locatie is het ongeveer 100 meter lopen naar de oude haven. Zodra we hier zijn aangekomen, zien we recht voor ons het houten gebouwtje van **Museum Visafslag Elburg**.

1. Kennisvraag: Waarom moesten vele Elburgse vissers aan het eind van de jaren '50 van de 20^e eeuw hun werkzaamheden gedwongen staken?
  - a. In 1956 werd Elburg afgesloten van open water door inpoldering van Oost-Flevoland E
  - b. In de periode 1954-1959 was er in het IJsselmeer een structureel tekort aan zoetwatervis P
  - c. In 1958 beperkte de Europese Economische Gemeenschap (E.E.G.) de visquota voor de Nederlandse visserijsector A
  - d. De vaargeul naar de haven van Elburg slibde dicht waardoor vissersschepen niet meer konden aanleggen B

We wandelen terug en bereiken via de andere zijde van de oude haven het **Bottermuseum** aan de Havenkade 39.

2. In welke periode ontstond de botter?
  - a. In de 2e helft van de 17^e eeuw R
  - b. In de 1e helft van de 18^e eeuw S
  - c. In de 2e helft van de 18^e eeuw U
  - d. In de 1e helft van de 19^e eeuw W

We vervolgen onze weg langs de Havenkade en gaan bij de eerste straat - de Slenk - rechtsaf. We lopen nu een klein stukje door een klein industriegebied heen. Na circa 120 meter zien we links de ingang naar de - in maart 2019 - geopende **permanente expositie "Zandverhalen"**.

3. Welk onderwerp neemt in deze expositie een prominente plaats in?
  - a. Oude ambachten in Elburg A
  - b. Verhalen uit de Bijbel V
  - c. Elburgse palingvisserij T
  - d. Geschiedenis van het hertogdom Gelre N

Het is tijd geworden om de laat-middeleeuwse vesting van Elburg te gaan verkennen. Hiervoor lopen we terug via de Slenk en het Bottermuseum naar de oude haven. Vervolgens gaan we linksaf de Havenstraat in en komen terecht bij de **kazematten**.

Kazematten bij de Havenstraat >

4. Hoe werd een kazemat vroeger ook wel genoemd?
a. Een schutkelder	F
b. Een kruythuys	E
c. Een schietput	J
d. Een moortkuyl	O

Zodra we de kazematten zijn gepasseerd, zien we schuin rechts voor ons **Touwslagerij Deetman** (Havenstraat 2).

5. Welke bewering is juist?
a. De touwslagerij ligt op de voormalige (gedempte) buitengracht	A
b. De familie Deetman vervaardigt geslagen touw al sinds de eerste helft van de 19 ^e eeuw	O
c. In 1978 kocht de familie Deetman de grond van de gemeente Elburg en werd een begin gemaakt met een grondige restauratie van de gebouwen.	M
d. Touwslagerij Deetman is de oudste touwslagerij van Nederland die nog in werking is.	Z

We wandelen verder door de Havenstraat en komen via de karakteristieke **Vischpoort** terecht in de vesting van Elburg.

6. In welk jaar maakte men een doorgang in de Vischpoort?
a. 1392	S
b. 1492	N
c. 1592	E
d. 1692	H

We vervolgen onze tocht rechtdoor de Vischpoortstraat in. Op de linkerhoek van de tweede kruising (Vischpoortstraat/Ellestraat) zien we het **Munthuis**.

7. Welke bewering is juist?
a. Elburg had vroeger muntrecht	T
b. Van 1616 tot 1621 zijn hier halve duiten geslagen	Z
c. Het munthuis ligt aan de "Kruushof"	U
d. Het aanbouwtje aan het munthuis in de Ellestraat wordt een bijhuis genoemd	D

We wandelen verder door de Vischpoortstraat. Bij het 2^e kruispunt gaan we linksaf de Smeesteg in. Aan het einde van deze steeg slaan we rechtsaf de smalle Oosterwalstraat in. Links van ons zien we een aantal fraai gerestaureerde muurhuizen. Nadat we het kleine watertje zijn gepasseerd, slaan we eerst rechtsaf de Beekstraat en na circa 40 meter linksaf de Van Kinsbergenstraat in. Op huisnr. 5 bevindt zich het **Arent thoe Boecophuis**. Hierin is het **Nederlands Orgelmuseum** gevestigd.

8. Welk beroep oefende Arent thoe Boecoop uit?
a. Reder	B
b. Rentmeester	I
c. Magistraat	P
d. Gildemeester	C

9. In welk soort gebouw is het Nationaal Orgelmuseum gevestigd?
a. In een voormalig klooster	V
b. In een voormalig weeshuis	N
c. In een voormalig arsenaal	I
d. In een voormalig stadskasteel	T

Op de Van Kinsbergenstraat 2 vinden we het **Kerkelijk Centrum**.

10. Wat is de juiste vertaling van de latijnse tekst boven in de gevel van dit gebouw?
a. Richt uw geloof in vertrouwen op God	M
b. Richt uw aandacht op alles wat goed en betamelijk is	P
c. Richt uw barmhartigheid op de hulpbehoevende	G
d. Richt uw geest op studiën en al wat schoon is	O

Direct rechts van het Kerkelijk Centrum zien we de statige **Grote of Sint-Nicolaaskerk**. Haar fraaie interieur is de moeite waard om te bekijken.

11. Wie gaf in 1397 de opdracht om deze kerk te bouwen?
a. Frederik III (± 1355-1423), bisschop van Utrecht	D
b. Willem III van Gulik (1364-1402), hertog van Gelre	U
c. Arent thoe Boecop (± 1335-1397)	V
d. Albrecht van Beieren (1336-1404), graaf van o.a. Holland en Zeeland	S

< Het Quellhorstorgel (bouwjaar: 1825) in de Grote of Sint-Nicolaaskerk

We verlaten de kerk, houden schuin links aan en komen terecht in de Zuiderkerkstraat. Op huisnr. 3 zien we de toegangspoort naar het smalle **Weduwenhofje**.

12. Welke bewering is juist?

a. Deze instelling werd in 1594 opgericht	S
b. Oprichter is pastoor Hendrick Albert Baltzoen	K
c. Het hofje heeft nog steeds de oorspronkelijke bestemming	E
d. In 1660 werd het hofje voorzien van het huidige poortje	R

Schuin tegenover het Weduwenhofje, op Zuiderkerkstraat 5, zien we een vierhoekig **theekoepeltje**.

13. Waar stond dit theekoepeltje oorspronkelijk?

a. In de Beekstraat op de plek waar nu de muzikentent staat	L
b. Op de Kamperweg nabij de voormalige Mheenpoort	E
c. Op de Havenkade nabij het huidige Bottermuseum	W
d. Op het Bagijnendijkje buiten de stad	R

We lopen enkele meters terug over de Zuiderkerkstraat richting de Grote of Sint-Nicolaaskerk. Direct na het Weduwenhofje gaan we rechtsaf de smalle Zuiderwalstraat in.

14. Welke bewering is juist?

a. Op de Zuiderwalstraat 14 t/m 19 was vanaf het begin van de 15 ^e tot de 16 ^e eeuw een begijnhof	V
b. De begijnen beloofden in de Sint Nicolaaskerk dat ze zich zouden houden aan de regels van het hof	S
c. De begijnen waren lid van de geestelijke gilden van Elburg	L
d. De begijnen vervulden hun religieuze plichten in het Agnietenklooster	O

Een kleine 60 meter verderop gaan we rechtsaf. Dit is nog steeds de Zuiderwalstraat. Bij de volgende kruising zien we schuinrechts van ons de entree van het **Joods Museum "Sjoel"**.

15. Wat betekent het woord "sjoel"?

a. Synagoge	A9 -> P14
b. Gastvrijheid	A9 -> P11
c. Vrede	A9 -> P2
d. School	A9 -> P7

We keren om en lopen verder over de Zuiderwalstraat. Aan onze linkerkant zien we een aantal kleine **muurhuisjes**.

16. In welk jaar werden deze muurhuisjes gebouwd?
a. 1829	A5 -> P6
b. 1833	A5 -> P10
c. 1839	A5 -> P7
d. 1843	A5 -> P13

Bij de volgende kruising stuiten we op de prachtige 15^e eeuwse gebouwen van het **Sint Agnietenklooster**.

17. Welk symbool in de topgevel van dit klooster herinnert aan Franciscus van Assisi?
a. Een witte zwaan	A13 -> P8
b. Een vogelkruis	A13 -> P6
c. Een zittende leeuw	A13 -> P12
d. Een vliegende arend	A13 -> P3

Recht tegenover het Sint Agnietenklooster zien we - aan de rechterzijde van Jufferenstraat 7 - het bakstenen **poortje** dat leidt naar de voormalige Joodse synagoge.

18. Wat is de Nederlandse vertaling van de Hebreeuwse tekst boven dit poortje?
a. Wij bezoeken gezamenlijk het huis van God	A3 -> P4
b. Wij wandelen in gezelschap naar het huis van God	A3 -> P10
c. Wij komen samen in het huis van God	A3 -> P1
d. Wij zijn op weg naar het eeuwige huis van God	A3 -> P9

We gaan terug naar de andere kant van de Jufferenstraat. Hier vinden we een informatiebord waar kort wordt ingegaan op Elburgs bewogen geschiedenis. Enkele meters rechts van dit bord bevindt zich de entree van **Museum Elburg**.

19. Wat is de oorspronkelijke naam van Elburg?
a. Aeldebroeck	A7 -> P11
b. Wessinghe	A7 -> P2
c. Aeperloo	A7 -> P8
d. Thornspiic	A7 -> P1

Op Jufferenstraat 17/19 bevindt zich het woonhuis van de Nederlandse zee-officier, auteur en filantroop Jan-Hendrik van Kinsbergen.

20. In welke zeeslag speelde van Kinsbergen een belangrijke rol?
a. De Slag bij Doggersbank (1781)	A1 -> P5
b. De Slag bij Kamperduin (1797)	A1 -> P14
c. De Slag bij Kopenhagen (1801)	A1 -> P6
d. De Slag bij Trafalgar (1805)	A1 -> P3

Uithangbord bij ingang Museum Elburg aan de Jufferenstraat 8 >

Vanuit de Jufferenstraat gaan we bij de eerstvolgende kruising linksaf de Ledige Stede in. Aan de linkerzijde van deze straat zien we het voormalige **Post- en Telegraafkantoor**.

21. Welke functie had dit pand in de 18^e eeuw?
- a. Het deed dienst als oude mannenhuis A8 -> P12
  - b. Het deed dienst als herberg A8 -> P6
  - c. Het deed dienst als hospice A8 -> P8
  - d. Het deed dienst als burgemeesterswoning A8 -> P3

Een klein stukje verderop zien we aan onze linkerhand de toegangspoort naar de 18^e eeuwse **Feithen Hof** (Ledige Stede 6): Een plek midden in de vesting om even heerlijk tot rust te komen!

22. Welk eigendom van Maria Catherina Feith, stichteres van dit hofje, is in Museum Elburg te zien?
- a. Haar diamanten oorbellen A4 -> P6
  - b. Haar Chinees porceleinen theeservies A4 -> P9
  - c. Haar zilveren wijnbokaal A4 -> P13
  - d. Haar gouden halssnoer A4 -> P14

Aan het einde van de Ledige Stede gaan we rechtsaf de Bloemstraat in. Op huisnummer 34 vinden we de **voormalige smederij**.

23. Hoe heette de gemeenschappelijke weide die de hertog van Gelre in 1369 schonk aan de burgers van Elburg?
- a. Het Bovenveen A11 -> P5
  - b. De Posthoorn A11 -> P7
  - c. De Mheen A11 -> P4
  - d. De Hoge Enk A11 -> P2

Direct nadat we het watertje zijn overgestoken, slaan we linksaf de Beekstraat in. Na circa 70 meter zien we zowel links als rechts van ons een **stenen leeuw** met in één van hun klauwen het wapenschild van Elburg.

24. Waar hebben deze beelden oorspronkelijk gestaan?
- a. Bij de noordelijke oprit van de voormalige Barendrechtse Brug over de Oude Maas A14 -> P14
  - b. Bij de ingang van het Binnenhof in Den Haag A14 -> P4
  - c. Bij de toegangspoort van Landgoed Huis Schouwenburg in 't Harde A14 -> P8
  - d. Bij spoorviaducten rondom het Centraal Station in Amsterdam A14 -> P11

We wandelen terug over de Beekstraat tot aan de muziektent. Rechts hiervan zien we op huisnr. 33 Brasserie 't Olde Regthuys. Aan haar buitenmuur hangt het informatiebord "Spannende geschiedenis". Hierop staan een aantal interessante wetenswaardigheden vermeld over de geschiedenis van Elburg.

25. Waarom besloot Willem van Gulik, hertog van Gelre, om Elburg in de 14^e eeuw geheel naar haar huidige plek te verplaatsen?
- Het oude Elburg lag op een smal schiereiland en kon als gevolg daarvan niet meer worden uitgebreid A10 -> P3
  - Het oude Elburg was slecht verdedigbaar tegen aanvallen vanaf de Zuiderzee A10 -> P9
  - Het oude Elburg had te kampen met zware overstromingen A10 -> P12
  - De haven van het oude Elburg was volledig dichtgeslibt A10 -> P11

We vervolgen onze puzzeltocht door de Vischpoortstraat. Bij de eerste kruising gaan we linksaf de Smeesteg in. Op huisnr. 11 zien we de **voormalige kapel van het Agnietenklooster**.

26. Wat ontdekte men in 1949 in deze woning?
- Een aantal 13^e eeuwse iconen A2 -> P5
  - Een aantal 14^e eeuwse zilveren munten van het hertogdom Gelre A2 -> P6
  - Een aantal 15^e eeuwse wandschilderingen A2 -> P2
  - Een aantal 16^e eeuwse bidprentjes A2 -> P13

Na circa 60 meter wandelen we rechtsaf de Smedestraat in. Op huisnr. 22 bevindt zich de **Museumsmederij**.

27. Welke naam draagt deze smederij?
- Het Aambeeld A12 -> P4
  - Het Smidsvuur A12 -> P1
  - De Hoefhamer A12 -> P8
  - De Blaasbalg A12 -> P11

Direct na de Museumsmederij wandelen we linksaf de Rozemarijnsteeg in. Aan het einde van deze steeg slaan we rechtsaf. Dit is de Westerwalstraat. Iets meer dan 40 meter verderop gaan we rechts de Ellestraat in. Op huisnr. 44 zien we **kruidentuin "De Groene Kruidhof"**.

28. Welk gebouw heeft vroeger op het huidige terrein van deze kruidentuin gestaan?
- Korenmolen "De Hoop" A6 -> P3
  - Het Hanzehuis A6 -> P7
  - Herberg "Achter de Poorte" A6 -> P14
  - Het Heilige Geest-gasthuis A6 -> P9

Dit was de laatste vraag van onze toeristische wandelpuzzeltocht door Elburg. Je hebt nu in totaal 14 letters én 14 letterposities verzameld. Deze vormen gezamenlijk een woord dat nauw te maken heeft met de rijke Elburgse visserij-geschiedenis.

Weet jij om welk woord het gaat? Vul dit woord tot slot op de volgende pagina als oplossing in. Succes!

OPLOSSING:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----

We lopen verder door de Ellestraat en gaan bij de eerste straat linksaf. Dit is de Gasthuissteeg. Aan het einde van deze steeg gaan we rechtsaf de Noorderwalstraat in. Zodra we weer bij de Vischpoort zijn aangekomen, wandelen we hier onderdoor terug naar parkeerplaats "De Oude Vos": het begin- en eindpunt van onze toeristische puzzeltocht door het charmante hanzestadje Elburg.

We hopen dat we je met deze toeristische puzzeltocht een leuke dag in de historische vesting van Elburg hebben bezorgd!

Vond je deze toeristische puzzeltocht leuk?

Probeer dan ook deze eens:

Wandelpuzzeltocht: Deventer

Afstand: 4 km

Bezienswaardigheden:

o.a. Penninckshuis, Koekbakkerij Jacob Bussink, Waag, Jordenshof, Proosdij, Landshuis, Stadhuis, Lebuinuskerk, Buiskens klooster, Hanzemuseum "De Leeuw", Geert Grotehuis, Broederkerk, Bergkwartier, Speelgoedmuseum.

Wandelpuzzeltocht: Harderwijk

Afstand: 4 km

Bezienswaardigheden:

o.a. Hortuspark, Oude stadhuis, Molen "De Hoop", Vischpoort, Schapenhoek, Stadsmuur, Grote of Onze-Lieve-Vrouwe Kerk, Stads-museum, Catherinakapel, Marius van Dokkum Museum.

Wandelpuzzeltocht: Kampen

Afstand: 5 km

Bezienswaardigheden:

o.a. Oude Raadhuis, Nieuwe Toren, Ikonenmuseum, Broederkerk, Koggewerf, Broederpoort, Stadspark, Museum Stadsboerderij, Cellebroederspoort, Bovenkerk, Koornmarktspoort.

Disclaimer:

Belduna stelt zich aansprakelijk noch voor enige schade onverhoopt ontstaan door onjuiste informatie in deze puzzeltocht, noch voor schade aan jouw persoon, je medegenoten, je eigendommen of aan derden tijdens het maken van deze puzzeltocht.